

Олександр Жабенко,

*кандидат наук з державного управління,
учений секретар, Інститут вищої освіти НАПН України*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДНА ІЗ ГОЛОВНИХ ЦІЛЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТІВ

Університети як інституції покликані провадити якісний освітній процес (готувати професіональних спеціалістів), бути центром інновацій та досліджень (брати активну участь в розробленні інноваційних продуктів та технологій), реалізовувати заходи суспільного служіння (розв'язувати суспільні проблеми на основі використання академічних розробок, провадити трансфер технологій та інновацій для приватного і публічного сектору) [2; 9].

Інноваційна діяльність, що є одним з важливих чинників зростання доходів, базується на комерціалізації накопичених знань, технологій і обладнання, а її результатом є новий або якісно покращений продукт [1, с. 98; 2]. Зважаючи на це, провідні університети світу трансформуються в інституційний формат «підприємницького університету» – потужні академічні центри. Вони продукують нові знання і прикладні технологічні розробки, мають право виходити на ринок та отримувати прибуток, що спрямовується на розвиток університету. Центральна ланка їх діяльності – трансфер технологій і комерціалізація результатів науково-дослідної роботи, що виконується у тісній співпраці із замовниками розробок (підприємствами і державними інституціями) [1, с. 164]. Наприклад, в Нідерландах Utrecht University, University Medical Center Utrecht та десятки інноваційних компаній і дослідницьких інститутів об'єднують зусилля на реалізацію нових ідей і розробок в Utrecht Science Park. Це перетворює Utrecht Science Park на центр економіки знань міста Утрехт. У сфері освіти

та досліджень Utrecht University інтенсивно співпрацює з іншими організаціями, як національними, так і міжнародними партнерами. Ця співпраця призводить до інновацій, економічного розвитку та вирішення соціальних проблем [10].

В Україні інноваційна діяльність в університетах набуває все більшого значення. Адже нормативно визначено, що інноваційна діяльність поряд із науковою та науково-технічною є невід'ємною складовою освітньої діяльності й провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти [4, ст. 65; 5, ст. 17]. Результатами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності мають бути: одержані конкурентоспроможні наукові й науково-прикладні результати (нові технології, види техніки, матеріалів тощо) для забезпечення інноваційного розвитку суспільства; підготовки фахівців інноваційного типу; формування наукового кадрового потенціалу, здатного забезпечити розробку та впровадження інноваційних наукових розробок [4, ст. 65].

В Україні університети залучаються до процесу розбудови ефективної інноваційної конкурентоспроможної економіки, забезпечення високих стандартів якості життя шляхом інтелектуального, культурного і професійного розвитку особистості, формування якісного людського капіталу [7].

На них покладається важлива роль як на етапі винайдення новацій через «покращення якості освіти (застосування нових та удосконалених методів і практик для викладання, навчання та оцінювання при підготовці фахівців, здатних створювати, адаптувати й використовувати технологічні інновації [7]; запровадження навчальних дисциплін з підприємництва, фінансової грамотності та охорони інтелектуальної власності)», «функціонування в університетах безперервного ланцюга стартап-школа – акселератор – бізнес-інкубатор», а також при створенні інноваційних

структур різних типів на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів (наприклад, консорціумів із науковими установи та підприємствами для виробництва продукції на основі розроблених в університетах чи наукових установах технологічних рішень або виробництв, що належать до високотехнологічного сектору промисловості [3; 8]). Адже університет має бути осередком не лише знань та освіти, а й сучасних технологій та інноваційних рішень [6].

Реалізація університетами однієї із цілей своєї діяльності – інноваційної діяльності – є важливою для забезпечення їх конкурентоздатності у контексті руху системи вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. К., 2015. 336 с. URL : https://ipr.nas.gov.ua/wp-content/uploads/2016/10/1.24_4_Інноваційна-Україна-2020_Національна_довідь_2015.pdf

2. Кожем'якіна С.М. Інноваційна діяльність вищих навчальних закладів України: макроекономічна оцінка. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2016. № 6. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5019>

3. План заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1687-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-p#Text>

4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (із змінами; у редакції від 01.06.2025, підстава № 4186-IX). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (із змінами; у редакції від 01.06.2025, підстава № 4186-IX). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

6. Стратегія Державного університету «Житомирська політехніка» 2024–2028 / ДУ «Житомирська політехніка». 15 с. URL : <https://ztu.edu.ua/>

7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text>

8. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>

9. Шеренговський Д. Що таке третя місія університетів і чому вона важлива в час війни? / LB.ua : дорослий погляд на світ. URL : https://lb.ua/blog/dmytro_sherenhovskiy/640326_shcho_take_tretya_misiya_universitetiv_i.html

10. Collaboration / Utrecht University. URL : <https://www.uu.nl/en/organisation/working-at-utrecht-university/collaboration>